

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 1.6.2023

INFR(2023)2010

C(2023)2876 final

Spoštovana gospa ministrica,

želim vas opozoriti na spodaj navedena vprašanja v zvezi s prenosom Direktive 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti (v nadaljnjem besedilu: Direktiva) v nacionalno zakonodajo.

Komisija po preučitvi ukrepov za prenos, ki so jih predložili vaši organi, meni, da Slovenija v svojo nacionalno zakonodajo ni pravilno prenesla:

- člena 3(3)(a) in člena 4 Direktive (pravica do zaupne komunikacije z odvetnikom),
- člena 3(6) Direktive (odstopanja od pravice do dostopa do odvetnika) ter
- člena 5(1) in (3) Direktive (pravica do obvestitve tretje osebe o odvzemu prostosti in odstopanja od te pravice), tudi v povezavi s členom 10(3) Direktive, kar zadeva postopke na podlagi evropskega naloga za prijetje.

I. Ozadje

Člen 15 Direktive 2013/48/EU določa, da države članice do 27. novembra 2016 sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev z navedeno direktivo. O tem nemudoma obvestijo Komisijo.

Organi Republike Slovenije so 17. februarja 2017 sporočili ukrepe za prenos in navedli, da je prenos Direktive končan. Prek podatkovne zbirke nacionalnih ukrepov za prenos (MNE) sta bila 16. junija 2021 sporočena še en nadaljnji ukrep in korelacijska tabela.

Tanja Fajon
Minister za zunanje zadeve
Prešernova cesta 25
SI-1001 Ljubljana

II. Neskladnost

1.) Člen 3(3)(a) in člen 4 Direktive (pravica do zaupne komunikacije z odvetnikom)

Člen 3(3)(a) Direktive določa:

Pravica do dostopa do odvetnika zajema naslednje:

- (a) države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe pravico do zasebnega srečanja in komunikacije z odvetnikom, ki jih zastopa, tudi preden jih zasliši policija ali drug organ kazenskega pregona ali pravosodni organ; [...]*

Člen 4 Direktive določa:

Države članice spoštujejo zaupnost komunikacije med osumljenimi ali obdolženimi osebami in njihovim odvetnikom v okviru uveljavljanja pravice do dostopa do odvetnika iz te direktive. Takšna komunikacija vključuje srečanja, dopisovanje, telefonske pogovore in druge oblike komunikacije, dovoljene na podlagi nacionalnega prava.

Nacionalna zakonodaja

Drugi odstavek 4. člena Zakona o kazenskem postopku (ZKP) določa:

Osumljenec ima pravico do zagovornika od odvzema prostosti dalje.

Prvi in drugi odstavek 67. člena ZKP določata:

- (1) Obdolženec sme imeti zagovornika ves čas, ko teče kazenski postopek.*
- (2) Obdolženca je treba pred prvim zaslišanjem poučiti, da ima pravico vzeti si zagovornika in da je zagovornik lahko navzoč pri njegovem zaslišanju.*

Prvi odstavek 74. člena ZKP določa:

Če je obdolženec v priporu, si zagovornik lahko z njim prosto in brez nadzorstva dopisuje in govori.

Peti in šesti odstavek 148. člena ZKP določata:

- (5) Če osumljenec izjavi, da si bo vzel zagovornika, se zaslišanje odloži do prihoda zagovornika, oziroma do roka, ki ga določi policija, vendar ne manj kot za dve uri. Do prihoda zagovornika se odloži tudi oprava drugih preiskovalnih dejanj, razen tistih, ki bi jih bilo nevarno odlašati. Zaslišanje osumljenca se opravi po določbah 148.a člena tega zakona.*
- (6) Če osumljenec izjavi, da si ne bo vzel zagovornika ali če izbrani zagovornik ne pride v roku, ki ga je določila policija, se o izjavi osumljenca sestavi uradni zaznamek. Vanj se vnese dani pravni pouk ter izjava osumljenca; če se želi izjaviti o kaznivem dejanju, pa tudi bistvena vsebina njegove izjave ter pripombe na zapisano vsebino. Vsebinska uradnega zaznamka se osumljencu prebere in se mu vroči prepis uradnega zaznamka, kar osumljenec potrdi s svojim podpisom. Izjava osumljenca se lahko po predhodnem obvestilu posname z napravo za zvočno in slikovno snemanje.*

Prvi, drugi in tretji odstavek 148.a člena ZKP določajo:

- (1) Zaslišanje osumljenca se sme opraviti samo v navzočnosti zagovornika. Pri zaslišanju je lahko navzoč tudi državni tožilec, o čemer ga mora na primeren način obvestiti policija.*
- (2) Zaslišanje osumljenca opravi policija po določbah tega zakona, ki veljajo za zaslišanje obdolženca (227. do 233. člen). O zaslišanju se sestavi zapisnik po določbah 79. do 82. člena tega zakona. Ta zapisnik se lahko uporabi kot dokaz v kazenskem postopku. Zaslišanje osumljenca se lahko po predhodnem obvestilu posname z napravo za zvočno in slikovno snemanje.*
- (3) Če osumljenec ni bil poučen o svojih pravicah iz četrtega odstavka prejšnjega člena ali če dani pouk in izjava osumljenca glede pravice do zagovornika nista zapisana v zapisnik ali če je bil zaslišan brez navzočnosti zagovornika ali če je bilo ravnano v nasprotju z določbami osmega odstavka 227. člena tega zakona, sodišče ne sme opreti svoje odločbe na njegovo izpovedbo.*

Četrty odstavek 157. člena ZKP določa:

Če osumljenec izjavi, da si bo vzel zagovornika, policija odloži njegovo zaslišanje kot tudi opravo drugih preiskovalnih dejanj, razen tistih, ki bi jih bilo nevarno odlašati, do prihoda zagovornika, vendar najdlje za dve uri od tedaj, ko je bila osumljencu dana možnost, da obvesti zagovornika. Na zahtevo osumljenca mu mora policija pomagati, da si lahko vzame zagovornika. Zaslišanje osumljenca se opravi v navzočnosti zagovornika po določbah 148.a člena tega zakona. Če osumljenec izjavi, da si zagovornika ne bo vzel, ali če izbrani zagovornik ne pride v roku dveh ur, ravna policija po šestem odstavku 148. člena tega zakona.

Prvi, peti in šesti odstavek 178. člena ZKP določajo:

- (1) Pri zaslišanju obdolženca sta lahko navzoča državni tožilec in zagovornik. Če preiskovalni sodnik oceni, da je njuna navzočnost v posameznem primeru potrebna, lahko odredi, da se zaslišanje opravi v njuni obvezni navzočnosti. Navzočnost državnega tožilca in zagovornika je obvezna vselej, ko gre za prvo zaslišanje po privedbi obdolženca na podlagi 157. člena tega zakona.
[...]*
- (5) Preiskovalni sodnik mora na primeren način obvestiti državnega tožilca in zagovornika, kdaj in kje bo zasliševanje obdolženca. Prav tako mora na primeren način obvestiti državnega tožilca, obdolženca, zagovornika in oškodovanca, kdaj in kje bodo opravljena druga preiskovalna dejanja, pri katerih so lahko navzoči, razen če bi bilo nevarno odlašati. Če ima obdolženec zagovornika, obvesti preiskovalni sodnik praviloma samo njega. Če je obdolženec v priporu, preiskovalno dejanje pa naj bo opravljeno zunaj sedeža sodišča, odloči preiskovalni sodnik, ali je obdolženčeva navzočnost potrebna.*
- (6) Če tisti, ki mu je bilo poslano obvestilo o preiskovalnem dejanju, ne pride, se dejanje lahko opravi tudi v njegovi nenavzočnosti. Če preiskovalni sodnik odredi obvezno navzočnost, pa na zaslišanje obdolženca ne prideta državni tožilec ali zagovornik, se zaslišanje praviloma preloži, razen če bi potekel rok iz drugega odstavka 203. člena tega zakona oziroma če preiskovalni sodnik glede na spremenjene okoliščine oceni, da obvezna navzočnost ni več potrebna. O preložitvi oziroma izostanku z zaslišanja preiskovalni sodnik obvesti Vrhovno državno tožilstvo oziroma odvetniško zbornico.*

Tretji odstavek 67. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol) določa:

Policisti morajo odložiti nadaljnja dejanja s pridržano osebo, ki so usmerjena v dokazovanje kršitve, do prihoda zagovornika, vendar najdlje za dve uri od tedaj, ko je bila osebi dana možnost, da obvesti zagovornika, razen če bi to onemogočilo ali otežilo izvedbo policijske naloge.

Pravna presoja

Prvi odstavek 74. člena ZKP določa, da če je obdolženec v priporu, si zagovornik lahko z njim prosto in brez nadzorstva dopisuje in govori. Druge določbe v zvezi s pravico do dostopa do odvetnika za osumljene in obdolžene osebe, ki jim je odvzeta prostost, ki se uporabljajo v primerih, ki niso pripor (drugi odstavek 4. člena, prvi in drugi odstavek 67. člena, 148. člen, 148.a člen, 157. člen in 178. člen ZKP ter 67. člen ZNPPol), na primer v okviru policijskega pridržanja, ne vsebujejo zaščitnih ukrepov za zaupnost komunikacije med odvetnikom in njegovo stranko. Odvzem prostosti v obliki policijskega pridržanja lahko traja največ 48 ur (peti odstavek 157. člena ZKP).

Zaupnost komunikacije je tako izrecno določena (samo) za primere pripora. Zato je mogoče *a contrario* sklepati, da pravica do zaupne komunikacije z odvetnikom ni pravno zagotovljena v primerih odvzema prostosti, ki niso pripor, na primer med policijskim pridržanjem, ali kadar osumljencu ali obdolžencu ni odvzeta prostost.

Slovenija zato v svojo nacionalno zakonodajo ni pravilno prenesla določb člena 3(3)(a) in člena 4 Direktive.

2.) Člen 3(6) Direktive (odstopanja od pravice do dostopa do odvetnika)

Člen 3(6) Direktive določa:

V izjemnih okoliščinah in samo v predkazenskem postopku lahko države članice začasno odstopajo od uporabe pravic iz odstavka 3, kolikor je to glede na posebne okoliščine zadeve upravičeno na podlagi enega ali obeh naslednjih nujnih razlogov:

- a) kadar je nujno odvrniti resne škodljive posledice za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost osebe;*
- b) kadar je takojšnje ukrepanje preiskovalnih organov nujno, da se prepreči resno tveganje za kazenski postopek.*

Nacionalna zakonodaja

Peti in šesti odstavek 148. člena ZKP določata:

- (5) Če osumljenec izjavi, da si bo vzel zagovornika, se zaslišanje odloži do prihoda zagovornika, oziroma do roka, ki ga določi policija, vendar ne manj kot za dve uri. Do prihoda zagovornika se odloži tudi oprava drugih preiskovalnih dejanj, razen tistih, ki bi jih bilo nevarno odlašati. Zaslišanje osumljenca se opravi po določbah 148.a člena tega zakona.*
- (6) Če osumljenec izjavi, da si ne bo vzel zagovornika ali če izbrani zagovornik ne pride v roku, ki ga je določila policija, se o izjavi osumljenca sestavi uradni zaznamek. Vanj se vnese dani pravni pouk ter izjava osumljenca; če se želi izjaviti o kaznivem dejanju, pa tudi bistvena vsebina njegove izjave ter pripombe na*

zapisano vsebino. Vsebina uradnega zaznamka se osumljencu prebere in se mu vroči prepis uradnega zaznamka, kar osumljenec potrdi s svojim podpisom. Izjava osumljenca se lahko po predhodnem obvestilu posname z napravo za zvočno in slikovno snemanje.

Prvi, drugi in tretji odstavek 148.a člena ZKP določajo:

- (1) Zaslišanje osumljenca se sme opraviti samo v navzočnosti zagovornika. Pri zaslišanju je lahko navzoč tudi državni tožilec, o čemer ga mora na primeren način obvestiti policija.*
- (2) Zaslišanje osumljenca opravi policija po določbah tega zakona, ki veljajo za zaslišanje obdolženca (227. do 233. člen). O zaslišanju se sestavi zapisnik po določbah 79. do 82. člena tega zakona. Ta zapisnik se lahko uporabi kot dokaz v kazenskem postopku. Zaslišanje osumljenca se lahko po predhodnem obvestilu posname z napravo za zvočno in slikovno snemanje.*
- (3) Če osumljenec ni bil poučen o svojih pravicah iz četrtega odstavka prejšnjega člena ali če dani pouk in izjava osumljenca glede pravice do zagovornika nista zapisana v zapisnik ali če je bil zaslišan brez navzočnosti zagovornika ali če je bilo ravnano v nasprotju z določbami osmega odstavka 227. člena tega zakona, sodišče ne sme opreti svoje odločbe na njegovo izpovedbo.*

Četrty odstavek 157. člena ZKP določa:

Če osumljenec izjavi, da si bo vzel zagovornika, policija odloži njegovo zaslišanje kot tudi opravo drugih preiskovalnih dejanj, razen tistih, ki bi jih bilo nevarno odlašati, do prihoda zagovornika, vendar najdlje za dve uri od tedaj, ko je bila osumljencu dana možnost, da obvesti zagovornika. Na zahtevo osumljenca mu mora policija pomagati, da si lahko vzame zagovornika. Zaslišanje osumljenca se opravi v navzočnosti zagovornika po določbah 148.a člena tega zakona. Če osumljenec izjavi, da si zagovornika ne bo vzel, ali če izbrani zagovornik ne pride v roku dveh ur, ravna policija po šestem odstavku 148. člena tega zakona.

Šesti odstavek 178. člena ZKP določa:

Če tisti, ki mu je bilo poslano obvestilo o preiskovalnem dejanju, ne pride, se dejanje lahko opravi tudi v njegovi nenavzočnosti. Če preiskovalni sodnik odredi obvezno navzočnost, pa na zaslišanje obdolženca ne prideta državni tožilec ali zagovornik, se zaslišanje praviloma preloži, razen če bi potekel rok iz drugega odstavka 203. člena tega zakona oziroma če preiskovalni sodnik glede na spremenjene okoliščine oceni, da obvezna navzočnost ni več potrebna. O preložitvi oziroma izostanku z zaslišanja preiskovalni sodnik obvesti Vrhovno državno tožilstvo oziroma odvetniško zbornico.

Deveti odstavek 227. člena ZKP določa:

Obdolženec sme biti zaslišan brez zagovornika, če se je izrecno odpovedal tej pravici, obramba pa ni obvezna ali če zagovornik ni navzoč, čeprav je bil obveščen o zaslišanju (178. člen).

Pravna presoja

a) Dvourni čakalni rok

Člen 3(6)(b) Direktive določa ozko opredeljeno možnost, da se izjemoma, kadar je to upravičeno glede na posebne okoliščine zadeve, odstopa od pravice do obvestitve tretje osebe o odvzemu prostosti, kadar je „takojsnje ukrepanje [...] nujno, da se prepreči resno tveganje za kazenski postopek“.

Peti in šesti odstavek 148. člena ter četrti odstavek 157. člena ZKP določajo dvourni čakalni rok do prihoda zagovornika, po katerem se zaslišanje osumljenca lahko začne tudi v nenavzočnosti zagovornika.

Določitev omejenega dvournega čakalnega roka do prihoda zagovornika, ki si ga je osumljenec izbral, kot taka ne pomeni nujno odstopanja od pravice do dostopa do odvetnika. Vendar zakon izrecno določa tudi, da se zaslišanje lahko začne v nenavzočnosti izbranega zagovornika, ne da bi se od pristojnih organov zahtevalo, da postavijo drugega zagovornika, ki bi osumljencu pomagal med zaslišanjem. Zato določa izjemo od pravice osumljenca ali obdolženca do fizične navzočnosti zagovornika na zaslišanju, in sicer iz razlogov, povezanih s potekom preiskave, če zagovornik ne pride v roku dveh ur. To ni v skladu s členom 3(6)(b) Direktive.

Direktiva poleg tega določa pravico osumljenih ali obdolženih oseb do komunikacije in zasebnega srečanja z odvetnikom. Določa pravico do navzočnosti in aktivnega sodelovanja odvetnika med zaslišanjem (člen 3(3)(b) Direktive) ter omejuje izrecno odpoved tej pravici (člen 9 Direktive) ali uporabo odstopanja v skladu s členom 3(6) Direktive.

To ustreza zahtevam sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v zvezi s členom 6(3)(c) Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP), ki določa minimalno raven varstva, kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 54 Direktive.

ESČP navaja, da mora imeti osumljenec poleg možnosti, da stopi v stik s svojim zagovornikom takoj, ko mu je odvzeta prostost (kar pomeni, da se lahko z njim posvetuje pred zaslišanjem), tudi možnost, da je njegov zagovornik osebno navzoč pri prvem policijskem zaslišanju in pri nadaljnjih zaslišanjih skozi celoten predkazenski postopek (ESČP, veliki senat, Beuze proti Belgiji, pritožba št. 71409/10, točki 133 in 134, 9. november 2018).

Možnost začasnega odstopanja od pravice do dostopa do odvetnika na podlagi člena 3(6) Direktive ustreza tudi merilom, ki jih je oblikovalo ESČP z odločitvijo, da se lahko odobritev pravne pomoči odloži le v izjemnih okoliščinah iz nujnih razlogov (ESČP, veliki senat, Ibrahim in drugi proti Združenemu kraljestvu, pritožbe št. 50541/08, 50571/08, 50573/08 in 40351/09, točke 255–265, 13. september 2016).

Pravila iz petega in šestega odstavka 148. člena in četrtega odstavka 157. člena ZKP ter tretjega odstavka 67. člena ZNPPol torej niso skladna z Direktivo, ki določa, da je zaslišanje osumljenih ali obdolženih oseb v nenavzočnosti njihovega odvetnika mogoče le v dveh primerih:

- kadar se je oseba izrecno odpovedala pravici do dostopa do odvetnika v skladu s členom 9 Direktive ali
- kadar se uporabi odstopanje v skladu s členom 3(6) Direktive.

b) Nenavzočnost obveščenega zagovornika

V skladu z devetim odstavkom 227. člena in šestim odstavkom 178. člena ZKP lahko preiskovalni sodnik obdolženca zasliši v nenavzočnosti zagovornika, če ta ni navzoč, čeprav je bil obveščen o zaslišanju.

Zato možnost nadaljevanja zaslišanja v nenavzočnosti zagovornika, ki si ga je obdolženec izbral in ki je bil obveščen o zaslišanju, ne pomeni nujno odstopanja od pravice do dostopa do odvetnika. Vendar deveti odstavek 227. člena in šesti odstavek 178. člena ZKP določata, da se zaslišanje obdolženca lahko začne, če izbrani zagovornik ne pride, ne da bi se od pristojnih organov zahtevalo, da postavijo drugega zagovornika, ki bi osumljencu ali obdolžencu pomagal med zaslišanjem. Zadevna oseba torej med zaslišanjem nima dejanskega dostopa do odvetnika. To ni v skladu z Direktivo, ki določa, da se zaslišanje osebe v nenavzočnosti odvetnika lahko opravi le v dveh primerih:

- kadar se je oseba izrecno odpovedala pravici do dostopa do odvetnika v skladu s členom 9 Direktive
- ali kadar se lahko uporabi odstopanje v skladu s členom 3(6) Direktive.

Deveti odstavek 227. člena in šesti odstavek 178. člena ZKP zato nista skladna s členom 3(6) Direktive.

c) Možnosti odstopanja, ki presegaajo meje člena 3(6)(a) in (b) Direktive

Kar zadeva zaslišanje osumljencev s strani policije, peti odstavek 148. člena ZKP določa, da se oprava preiskovalnih dejanj, ki ne pomenijo zaslišanja in ki niso tista, ki bi jih bilo nevarno odlašati, odloži do prihoda zagovornika, ki si ga je izbral osumljenec. V zvezi z osebami, ki jim je policija odvzela prostost (policijsko pridržanje), četrti odstavek 157. člena ZKP določa, da če osumljenec izjavi, da si bo vzel zagovornika, policija odloži njegovo zaslišanje in opravo drugih preiskovalnih dejanj, razen tistih, ki bi jih bilo nevarno odlašati, do prihoda zagovornika.

Besedilo petega odstavka 148. člena in četrtega odstavka 157. člena ZKP kot nujni pogoj za odstopanje od pravice do dostopa do odvetnika določa element nujnosti („dejanje, ki bi ga bilo nevarno odlašati“). Vendar pa ne omejuje razlogov za odstopanje v skladu s členom 3(6)(a) Direktive na „resne škodljive posledice za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost osebe“. V skladu s slovensko zakonodajo pri ugotavljanju, ali je odstopanje upravičeno, ni treba upoštevati resnosti morebitnih posledic niti omejitve določenih pravnih interesov, tj. življenja, svobode ali telesne nedotakljivosti osebe (v primerjavi z npr. zgolj finančnimi interesi).

Isto velja v zvezi s členom 3(6)(b) Direktive. Zahteva po takojšnjem ukrepanju v obliki zaslišanja osumljene ali obdolžene osebe v nenavzočnosti odvetnika bi lahko izhajala iz navedbe, da gre za dejanje, ki bi ga bilo nevarno odlašati. To takojšnje ukrepanje pa mora biti nujno, da se prepreči resno tveganje za kazenski postopek. Slovenska zakonodaja ne odraža ustrezno omejitve tega pravnega interesa.

Možnosti odstopanja od pravice do dostopa do odvetnika iz petega odstavka 148. člena in četrtega odstavka 157. člena ZKP so tako širše, kot jih dovoljuje Direktiva.

Slovenija zato v svojo nacionalno zakonodajo ni pravilno prenesla določb člena 3(6) Direktive.

3.) Člen 5(1) in (3) Direktive (pravica do obvestitve tretje osebe o odvzemu prostosti in odstopanja od te pravice), tudi v povezavi s členom 10(3) Direktive, kar zadeva postopke na podlagi evropskega naloga za prijetje

Člen 5(1) in (3) Direktive določa:

- (1) *Države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe, ki jim je odvzeta prostost, pravico, da se o odvzemu prostosti nemudoma obvesti vsaj ena oseba, ki jo izberejo same, na primer sorodnik ali delodajalec, če to želijo.*
[...]
- (3) *Države članice lahko začasno odstopajo od uporabe pravic iz odstavkov 1 in 2, kadar je to glede na posebne okoliščine zadeve upravičeno na podlagi enega od naslednjih nujnih razlogov:*
- a. kadar je nujno odvrniti resne škodljive posledice za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost osebe;*
 - b. kadar je nujno preprečiti situacijo, ki bi lahko povzročila resno tveganje za kazenski postopek.*

Člen 10(3) Direktive določa:

Pravice iz členov 4, 5, 6, 7, 9 ter – če se uporablja začasno odstopanje iz člena 5(3) – člena 8, se smiselno uporabljajo za postopke na podlagi evropskega naloga za prijetje v izvršitveni državi članici.

Nacionalna zakonodaja

Prvi odstavek 4. člena ZKP določa:

Oseba, ki ji je vzeta prostost, mora biti v materinem jeziku ali jeziku, ki ga razume, takoj obveščena o razlogih za odvzem prostosti. Takoj mora biti poučena, da ni dolžna ničesar izjaviti, da ima pravico do takojšnje pravne pomoči zagovornika, ki si ga svobodno izbere, in o tem, da je pristojni organ na njeno zahtevo dolžan o odvzemu prostosti obvestiti njene najbližje.

208. člen ZKP določa:

Policija oziroma sodišče mora o odvzemu prostosti v štiriindvajsetih urah obvestiti družino tistega, ki mu je bila vzeta prostost, če ta to zahteva. O odvzemu prostosti se obvesti pristojni organ socialnega varstva, če je treba kaj ukreniti za preskrbo otrok in drugih družinskih članov, za katere skrbi tisti, ki mu je bila vzeta prostost.

Prvi odstavek 19. člena Zakona o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (ZSKZDČEU-1) določa:

Ob prijetju mora policija zahtevano osebo poučiti, da ji je vzeta prostost na podlagi naloga ter o tem, katera država in zakaj zahteva njeno prijetje in predajo. Takoj mora biti poučena, [...] da je pristojni organ na njeno željo dolžan o odvzemu prostosti obvestiti njene najbližje [...].

Pravna presoja

a) Tretje osebe, ki jih je mogoče obvestiti

Drugi stavek prvega odstavka 4. člena ZKP določa, da mora biti oseba, ki ji je vzeta prostost, takoj poučena, da je pristojni organ na njeno zahtevo dolžan o odvzemu prostosti obvestiti njene najbližje. Policija oziroma sodišče mora v skladu z 208. členom ZKP o odvzemu prostosti v štiriindvajsetih urah obvestiti družino tistega, ki mu je bila vzeta prostost, če ta to zahteva. V zvezi z zahtevanimi osebami drugi stavek prvega odstavka 19. člena ZSKZDČEU-1 določa, da morajo biti te osebe takoj poučene, da je pristojni organ na njihovo željo dolžan o odvzemu prostosti obvestiti njihove najbližje.

Besedilo člena 5(1) Direktive je namenoma široko glede izbire osebe, ki jo je treba obvestiti. Nanaša se na (katero koli) tretjo osebo (kot je sorodnik), ki jo izbere osumljena ali obdolžena oseba. Zakonodaja za prenos, ki se nanaša na družinskega člana ali najbližje, je ožja od tega širšega pojma tretje osebe. Dejansko je v uvodni izjavi 35 Direktive pojasnjeno, da bi morali pristojni organi, kadar predvidijo začasno odstopanje v zvezi z obveznostjo obveščanja določene tretje osebe, najprej preučiti, ali bi lahko bila o odvzemu prostosti obveščena druga tretja oseba, ki jo izbere osumljena ali obdolžena oseba.

Drugi stavek prvega odstavka 4. člena ZKP in drugi stavek prvega odstavka 19. člena ZSKZDČEU-1 zato nista skladna s členom 5(1) Direktive.

b) Odstopanja od pravice do obvestitve tretje osebe

V 208. členu ZKP je določen 24-urni rok za izpolnitev zahteve po obvestitvi izbrane tretje osebe o odvzemu prostosti. Člen 5(1) Direktive določa, da je treba tretjo osebo obvestiti nemudoma. Zato bi bil 24-urni rok neupravičeno dolg, kadar ni koluzijske nevarnosti ali posebnega tveganja nedovoljenega spreminjanja dokazov, in bi pomenil možnost odstopanja od pravice, da se tretjo osebo nemudoma obvesti o odvzemu prostosti. Vendar člen 5(3) Direktive dovoljuje odstopanje le pod zelo ozko opredeljenimi pogoji, tj. kadar je to glede na posebne okoliščine zadeve upravičeno na podlagi enega od naslednjih nujnih razlogov:

(a) kadar je nujno odvrniti resne škodljive posledice za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost osebe;

(b) kadar je nujno preprečiti situacijo, ki bi lahko povzročila resno tveganje za kazenski postopek.

Določba, ki omogoča odlog do 24 ur brez dodatnih pogojev, ni v skladu s temi omejitvami. 208. člen ZKP prav tako ne omejuje ciljev, na katerih lahko temelji odstopanje (resne škodljive posledice za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost osebe; preprečevanje situacije, ki bi lahko povzročila resno tveganje za kazenski postopek) v skladu s členom 5(3) Direktive. Člen 5(1) Direktive izrecno določa, da je treba tretjo osebo obvestiti nemudoma; v zvezi s tem ne določa nobene dodatne možnosti proste presoje.

208. člen ZKP torej ni v skladu s členom 5(1) in (3) Direktive.

Slovenija zato v svojo nacionalno zakonodajo ni pravilno prenesla določb člena 5(1) in (3) Direktive ter istih določb v povezavi s členom 10(3) Direktive, kar zadeva postopke na podlagi evropskega naloga za prijetje.

Evropska komisija zato meni, da Slovenija ni izpolnila svojih obveznosti v zvezi s:

- členom 3(3)(a) in členom 4 Direktive (pravica do zaupne komunikacije z odvetnikom),
- členom 3(6) Direktive (odstopanja od pravice do dostopa do odvetnika) ter
- členom 5(1) in (3) Direktive (pravica do obvestitve tretje osebe o odvzemu prostosti in odstopanja od te pravice) ter istimi določbami v povezavi s členom 10(3) Direktive, kar zadeva postopke na podlagi evropskega naloga za prijetje.

Komisija v skladu s členom 258 Pogodbe o delovanju Evropske unije poziva Vašo vlado, naj predloži pripombe k navedenemu v dveh mesecih od prejema tega dopisa.

Ko Komisija preuči pripombe ali če te v predpisanem roku niso predložene, lahko po potrebi poda obrazloženo mnenje, kot določa isti člen.

S spoštovanjem,

Za Komisijo,

Didier REYNDEERS

član Komisije

